

สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ

จดหมายข่าว

National Institute of Animal Health [NIAH] NEWSLETTER

ISSN 0858-4516

ปีที่ 8 ฉบับที่ 6 ประจำเดือน พฤศจิกายน - ธันวาคม 2542

สุขภาพสัตว์ ปี 2000

ประเทศไทยมีครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมประมาณ 6 ล้านครัวเรือน จากจำนวนนี้เป็นครัวเรือนที่เลี้ยงสัตว์ประมาณ 3 ล้าน 2 แสนครัวเรือน ถ้าคาดคะเนว่าครัวเรือนหนึ่งๆ มี 5 คนก็จะมีคนที่เลี้ยงสัตว์ประมาณ 16 ล้านคน หรือ 25% ของคนทั้งประเทศ การผลิตปศุสัตว์นั้นมีทั้งที่ผลิตได้ไม่เพียงพอต่อความต้องการภายในประเทศและเกินความต้องการสามารถส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศ โดยในปี 2541 นำเข้าสินค้าเนื้อสัตว์และผลิตภัณฑ์จากสัตว์รวมเป็นมูลค่า 20,780 ล้านบาท ขณะที่ส่งออกสินค้าปศุสัตว์รวมเป็นมูลค่า 29,450 ล้านบาท และปี 2542 ส่งออกได้รวมเป็นมูลค่าราว 30,000 ล้านบาท จากความสำคัญดังกล่าวจึงต้องผลิตสัตว์ให้เพียงพอต่อความต้องการของประเทศเพื่อลดการสูญเสียเงินตราในการนำเข้าสินค้าปศุสัตว์และสามารถเพิ่มการส่งออกนารายได้เข้าประเทศให้มากขึ้น

ตามแผนงานของกรมปศุสัตว์ปี 2543 (ค.ศ.2000) ซึ่งอยู่ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) กรมปศุสัตว์มีมาตรการควบคุม ป้องกัน กำจัดโรคระบาดสัตว์และโรคสัตว์ติดคน ตรวจสอบและพัฒนาสินค้าปศุสัตว์ให้ได้มาตรฐานเพื่อความปลอดภัยแก่ผู้บริโภค ศึกษาวิจัยเพื่อให้ได้เทคโนโลยีการปศุสัตว์ใหม่ๆ สำหรับนำไปใช้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและแก้ไขปัญหาการเลี้ยงสัตว์ผลิตสินค้าปศุสัตว์ที่มีคุณภาพ ปลอดภัยต่อผู้บริโภค และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ลดความสูญเสียผลผลิตสัตว์อันเนื่องมาจากโรคระบาด โดยดำเนินการด้าน

การเฝ้าระวังโรคทั้งสัตว์ภายในประเทศและนำเข้าจากต่างประเทศ ผลิตวัคซีนและสร้างภูมิคุ้มกันโรคแก่สัตว์ โดยมีเป้าหมายดำเนินการผลิตวัคซีนป้องกันโรคสัตว์หลายชนิด ได้แก่ วัคซีนสุกร-ปากและเท้าเปื่อย อหิวาต์สุกร วัคซีนสัตว์ปีก-นิวคาสเซิลเชื้อเป็นเชื้อตาย กัมโบโรเชื้อเป็น/เชื้อตาย อหิวาต์เป็ดไก่ ฝีดาษไก่ หลอดลมอักเสบติดต่อกันในไก่ กาฬโรคเป็ด วัคซีนโคกระบือ-ปากและเท้าเปื่อย เฮโมราจิกเซพติซีเมีย แอนแทรกซ์ แบคทีเรีย และบรูเซลโลซิส จะดำเนินการป้องกันโรคสัตว์โดยฉีดวัคซีนป้องกันโรคในโค กระบือ สุกร แพะ แกะ และสัตว์ปีก ควบคุมการเคลื่อนย้ายสัตว์เข้า/ออกจังหวัด ป้องกันกำจัดโรคพิษสุนัขบ้า โดยฉีดวัคซีนสุนัขควบคุมประชากรสุนัขที่เป็นตัวนำโรคติดต่อมาสู่คน โดยฉีดยาคุมสุนัขเพศเมีย ดอนสุนัขเพศผู้และทำหมันสุนัขเพศเมีย

งานชั้นสูตรโรคสัตว์

สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ และศูนย์วิจัยและชั้นสูตรโรคสัตว์ในส่วนภูมิภาค ได้แก่ ศูนย์วิจัยและชั้นสูตรโรคสัตว์ภาคเหนือ อ.ห้างฉัตร จ.ลำปาง ศูนย์วิจัยและชั้นสูตรโรคสัตว์ภาคเหนือตอนล่าง อ.เมือง จ.พิษณุโลก ศูนย์วิจัยและชั้นสูตรโรคสัตว์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อ.เมือง จ.ขอนแก่น ศูนย์วิจัยและชั้นสูตรโรคสัตว์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง อ.เมือง จ.สุรินทร์ ศูนย์วิจัยและชั้นสูตรโรคสัตว์ภาคตะวันออก อ.บ้านบึง จ.ชลบุรี ศูนย์วิจัยและชั้นสูตรโรคสัตว์ภาคตะวันตก อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ศูนย์วิจัยและชันสูตรโรคสัตว์ภาคใต้ อ.ทุ่งสง จ.นครศรีธรรมราช มีเป้าหมายดำเนินการบริการวินิจฉัยและชันสูตรโรคสัตว์ และสำรวจเฝ้าระวังโรคที่เป็นปัญหาต่อปศุสัตว์ เพื่อการควบคุม ป้องกัน และกำจัดโรค มีการผลิตชีวสารเพื่อใช้ในการชันสูตรโรคที่สำคัญโดยไม่ต้องส่งเชื้อจากต่างประเทศ รวมทั้งเพาะเลี้ยงสัตว์ทดลองเพื่อใช้ในการวิจัยและชันสูตรโรคสัตว์ต่างๆ

เข้มงวดการเคลื่อนย้ายสัตว์

เข้มงวดตรวจสอบการลักลอบเคลื่อนย้ายสัตว์ มีการดำเนินการทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ โดยเฉพาะการลักลอบนำเข้าโค กระบือจากประเทศเพื่อนบ้านตามแนวชายแดน เพื่อป้องกันมิให้มีการนำโรคสัตว์เข้ามาทำความเสียหายให้แก่สัตว์เลี้ยงในประเทศ

มาตรฐานฟาร์ม-โรงฆ่าสัตว์

กำหนดให้มีมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงสัตว์ โรงงานฆ่าชำแหละเนื้อสัตว์ โรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์สัตว์และผลิตภัณฑ์สินค้าปศุสัตว์ที่ถูกสุขอนามัย โดยกรมปศุสัตว์จะดำเนินการสาธิต จำนวน 2 โรง คือ โรงฆ่าและแปรรูปสุกรที่ฉะเชิงเทรา และโรงฆ่าและแปรรูปโค กระบือ ที่ชุมพร

ควบคุมอาหารสัตว์-ยาสัตว์

มีมาตรการควบคุม กำกับการใช้และจำหน่ายอาหารสัตว์ ยาสัตว์ และเคมีภัณฑ์สำหรับสัตว์ให้ถูกต้องตามหลักวิชาการและกฎหมาย เพื่อลดปริมาณการใช้สารเคมีของเกษตรกรและปริมาณสารตกค้างในผลิตภัณฑ์สัตว์การควบคุมยาสัตว์ ตรวจสอบผู้ประกอบการธุรกิจยาและชีวภัณฑ์ ควบคุมคุณภาพ จัดทำมาตรฐานวิธีการตรวจวิเคราะห์ ให้คำแนะนำทางวิชาการ และติดตามผลการใช้ยา เกษตรเคมี และชีวภัณฑ์สำหรับสัตว์

สุขศาสตร์สินค้าปศุสัตว์

งานสุขศาสตร์สินค้าปศุสัตว์ มีเป้าหมายดำเนินการตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์เนื้อสัตว์ในโรงงาน (เนื้อไก่ เนื้อเป็ด เนื้อสุกร ผลิตภัณฑ์เนื้อสัตว์/อาหาร) ตรวจสอบมาตรฐานโรงฆ่าสัตว์/ผลิตภัณฑ์ ให้การรับรองและตรวจฟาร์มส่งออก ตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำนมดิบ/ผลิตภัณฑ์นม

วิจัยด้านสุขภาพสัตว์

สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ มีเป้าหมายจะดำเนินการวิจัยด้านสุขภาพสัตว์ ดังนี้

- **ศึกษาผลกระทบต่อการเพิ่มผลผลิตปศุสัตว์** - โครงการพัฒนาสุขภาพปศุสัตว์ให้ปลอดจากโรค โครงการศึกษาปัญหาและปัจจัยที่ทำให้เกิดโรคท้องเสียในสุกรและโครงการศึกษาสาเหตุและปัจจัยที่ทำให้เกิดความผิดปกติทางระบบสืบพันธุ์และการแท้งลูกสุกร
- **วิจัยพัฒนาการควบคุมโรคที่สำคัญทางเศรษฐกิจ** - โครงการสร้างแม่แบบจังหวัดปลอดโรคอหิวาต์สุกร โครงการเฝ้าระวังและลดอัตราการเป็นโรค布鲁เซลเลซิสในสัตว์เคี้ยวเอื้อง โครงการเฝ้าระวังและลดอัตราการเป็นโรคควั่นโรคในปศุสัตว์ โครงการเฝ้าระวังและลดอัตราการเป็นโรคพาราทูเบอร์คิวโลซิสในสัตว์เคี้ยวเอื้อง โครงการพัฒนาวิธีการชันสูตรโรคบาปติโอซิสและอะนาพลาสโมซิสโดยใช้ PCR-ELISA โครงการควบคุมโรคพาร์โวไวรัสในฟาร์มและพาร์โวไวรัสในเบ็ดเตล็ด และโครงการลดความสูญเสียทางเศรษฐกิจเนื่องจากโรคเต้านมอักเสบ
- **ศึกษากำหนดมาตรฐานระบบการชันสูตรโรค** - การทดสอบโรคควั่นโรคทางผิวหนัง การชันสูตรโรค Postweaning multisystemic wasting syndrome (PMWS) ในสุกรทางพยาธิวิทยา การตรวจหาเอ็นไซม์ Cholinesterase ในซีรัม การชันสูตรโรค Mycoplasmosis ในสุกร และการชันสูตรโรค Equine infectious anemia (EIA) ในม้า
- **ศึกษาทดลองการผลิตชุดทดสอบโรค** - โครงการพัฒนาชุดทดสอบสำเร็จรูป (ELISA) สำหรับตรวจแอนติบอดีต่อเชื้อ มัยโคพลาสมา ไฮโอนิวโมเนีย ในสุกร
- **ศึกษาวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพด้านสุขภาพสัตว์** - โครงการจัดตั้งศูนย์รวบรวมสายพันธุ์เชื้อที่พบในประเทศไทยที่ทำให้เกิดโรคสำคัญต่อสัตว์เลี้ยง (Seed bank)

นอกจากนี้ยังมีโครงการ / กิจกรรมพิเศษที่สถาบันสุขภาพสัตว์ฯ มีเป้าหมายดำเนินการ ดังนี้

◆ การพัฒนา dipstick colloidal dye ในการทดสอบทางด้านอิมมูโนวิทยาในห้องที่สำหรับโรคที่เกิดจากเชื้อโปรโตซัว และแบคทีเรียในโคนม เพื่อพัฒนาชุดทดสอบสำหรับตรวจหาแอนติเจน และ/หรือ แอนติบอดีต่อโรค ทริฟาโนโซมิซิส อะนาพลาสโมซิส บาบีซิโอซิส และตรวจหาแอนติบอดีต่อโรค布鲁เซลโลซิส พาราทูเบอร์คิวโลซิส และวัณโรค แล้วถ่ายทอดให้แก่เกษตรกรและผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่นำไปใช้ในตรวจโรคดังกล่าวเบื้องต้นได้อย่างง่าย ๆ

◆ งานศูนย์ปฏิบัติการโรคสัตว์น้ำ เพื่อศึกษาค้นคว้าวิจัยโรคสัตว์น้ำที่สำคัญทางเศรษฐกิจ สำรวจและเก็บข้อมูลสุขภาพสัตว์น้ำ ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านสุขภาพสัตว์น้ำ เช่น OIE FAO/NACA มหาวิทยาลัย และกรมประมง เป็นต้น เป็นการสนับสนุนการส่งออกสัตว์น้ำ

◆ งานป้องกันโรคจากสัตว์น้ำเข้าชายแดน เพื่อตรวจหาแอนติบอดีต่อโรคปากและเท้าเปื่อย โรค布鲁เซลโลซิส โรคริณเดอร์เปส และโรควัณโรค ทำให้ทราบสภาวะของโรคเหล่านี้ ซึ่งจะช่วยกำหนดแผนการกักกันและควบคุมโรคได้ทันต่อเหตุการณ์ ลดปัจจัยเสี่ยงต่อการนำโรคระบาดสัตว์ชนิดต่างๆ เข้าราชอาณาจักร

◆ งานเตรียมความพร้อมในการเฝ้าระวังและตรวจสอบโรคสมองอักเสบนิปาห์ทางซีรัมวิทยา เพื่อจัดเตรียมห้องปฏิบัติการที่มีความปลอดภัยพิเศษต่อเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และสามารถควบคุมเชื้อไม่ให้แพร่ออกนอกห้องปฏิบัติการ รวมทั้งจัดเตรียมวัสดุวิทยาศาสตร์และครุภัณฑ์ที่จะต้องใช้ในการชันสูตรโรคใช้สมองอักเสบนิปาห์ในสุกรด้วยวิธี ELISA เพื่อลดความเสี่ยงที่จะมีโรคนี้เข้ามาสู่ประเทศไทย

◆ การศึกษาวิจัยโรคเลปโตสไปโรซิส โดยการสำรวจโรคเลปโตสไปโรซิสทางซีรัมวิทยาในปศุสัตว์ในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อโรคในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำแผนควบคุมป้องกันโรคอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถลดอัตราการป่วย อัตราตายได้ทั้งในสัตว์และคน

◆ การศึกษาโรคทางเดินหายใจซับซ้อนในสุกร เป็นโครงการศึกษาร่วมกันระหว่างคณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสถาบันสุขภาพสัตว์ฯ เพื่อศึกษาสภาวะโรคทางเดินหายใจซับซ้อนของสุกรในโรงฆ่าสัตว์ โดยดำเนินการเก็บตัวอย่างเนื้อเยื่อปอดที่มีรอยโรค จากสุกรที่นำส่งโรงฆ่าสัตว์ในประเทศไทย แล้วนำมาตรวจทางห้องปฏิบัติการพยาธิวิทยา เพาะแยกเชื้อโรคทางแบคทีเรียวิทยาและไวรัสวิทยา ทำให้ทราบถึงสาเหตุของปัญหาและขอบเขตการเกิดโรคของโรคทางเดินหายใจซับซ้อนในสุกร เพื่อจะได้หาแนวทางป้องกันและแก้ไขต่อไปในอนาคต

◆ งานตรวจวิเคราะห์เชื้อนิวคาสเซิลเพื่อการส่งออก เพื่อตรวจแยกเชื้อไวรัสนิวคาสเซิล จาก cloacal swab จากไก่ก่อนนำเข้าโรงเชือดเพื่อแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ไก่ส่งออกไปยังยุโรป กรณีที่ตรวจพบเชื้อจะตรวจหาความรุนแรงของเชื้อที่แยกได้ โดยหาค่า ICPI เพื่อสนับสนุนการส่งออกผลิตภัณฑ์ไก่ไปยังยุโรป ซึ่งมีข้อกำหนดให้ตรวจแยกเชื้อไวรัสนิวคาสเซิล และหาค่า ICPI

◆ งานรับรองห้องปฏิบัติการวิเคราะห์เชื้อไวรัสนิวคาสเซิล เพื่อดำเนินการรับรองการวิเคราะห์เชื้อไวรัสนิวคาสเซิล และค่า ICPI ให้กับห้องปฏิบัติการของเอกชน โดยมีการตรวจติดตามงานของห้องปฏิบัติการ การเตรียมตัวอย่างส่งให้ห้องปฏิบัติการนั้นๆ ทดสอบและให้คำแนะนำทางวิชาการแก่เจ้าหน้าที่ของห้องปฏิบัติการที่รับรองในกรณีที่มีปัญหา รวมทั้งตรวจตัวอย่าง cloacal swab เข้าในกรณีที่ส่งผลการตรวจของห้องปฏิบัติการดังกล่าว และหาค่า ICPI ในกรณีที่ตรวจพบเชื้อไวรัสนิวคาสเซิล ทำให้มีห้องปฏิบัติการตรวจวิเคราะห์เชื้อไวรัสนิวคาสเซิลที่กรมปศุสัตว์รับรองระบบงานห้องปฏิบัติการที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น สร้างความมั่นใจให้กับผู้ให้บริการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในผลการตรวจวิเคราะห์ ทำให้ภาครัฐบาลลดปริมาณการบริการตรวจวิเคราะห์เชื้อไวรัสนิวคาสเซิล

◆ การวิเคราะห์ความเสี่ยงการนำโรค IBD ในเนื้อไก่ส่งออกไปยังประเทศออสเตรเลีย เพื่อให้ออสเตรเลียยอมรับว่าการควบคุมและป้องกันเชื้อ IBDV ในแต่ละขั้นตอนการผลิตตั้งแต่การเลี้ยงในฟาร์มไก่จนถึงขบวนการเชือดและการแปรรูปผลิตภัณฑ์เนื้อไก่สด สามารถลดความเสี่ยงจากการมีเชื้อ IBDV ปนเปื้อนในผลิตภัณฑ์เนื้อไก่สดลงในระดับที่ออสเตรเลียยอมรับได้ ทำให้ไทยมีโอกาสส่งสินค้าผลิตภัณฑ์เนื้อไก่สดได้ ซึ่งจะเป็นการขยายตลาดไปยังต่างประเทศ

◆ งานทดสอบโรคในโคนมเพื่อส่งออกไปยังประเทศมาเลเซีย เพื่อการรับรองสถานะภาพปลอดโรคต่างๆ ตามข้อกำหนดการเคลื่อนย้ายสัตว์เพื่อการค้าของประเทศมาเลเซีย อันเป็นมาตรการในการป้องกันการนำโรคไปกับสัตว์ที่ส่งออก โดยดำเนินการตรวจสอบโรคต่างๆ ตามกฎระเบียบของประเทศมาเลเซีย ได้แก่ brucellosis, tuberculosis, paratuberculosis, leptospirosis, campylobacteriosis, trichomoniasis, blood parasites, bovine leucosis ทำให้ฟาร์มโคนมสามารถส่งออกโคนมไปยังประเทศมาเลเซีย เป็นการยกระดับมาตรฐานการเลี้ยงดู การจัดการฟาร์ม และ ปรับปรุงพันธุ์สัตว์ของประเทศ

◆ งานฝึกอบรมนานาชาติหลักสูตรการชันสูตรและควบคุมโรคในปศุสัตว์ โดยความร่วมมือของรัฐบาลไทย (กรมวิเทศสหการ-กรมปศุสัตว์) และรัฐบาลญี่ปุ่น (JICA) เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านสุขภาพสัตว์ให้แก่เจ้าหน้าที่ของประเทศแถบเอเชีย ได้แก่ จีน มองโกเลีย เนปาล ภูฏาน บังคลาเทศ ศรีลังกา พม่า ลาว เวียดนาม มาเลเซีย อินโดนีเซีย และ ฟิลิปปินส์ รวมทั้งไทย หลักสูตรนี้เริ่มจัดเมื่อปี 2541 ปีละครั้ง รวม 5 ปี ในปี 2543 เป็นรุ่นที่ 3 จะจัดวันที่ 7 ก.พ.-3 มี.ค.2543 การฝึกอบรมเน้นหนักด้านเทคนิคการวินิจฉัยและการควบคุมโรคที่เกิดจากเชื้อไวรัส แบคทีเรีย และ ปราสิต ในโค กระบือ และสุกร ทั้งภาคทฤษฎี/ปฏิบัติในห้องปฏิบัติการและภาคสนาม

จดหมายข่าวสถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ

ISSN 0858-4516

วัตถุประสงค์	เพื่อเผยแพร่วิชาการด้านสุขภาพสัตว์โดยเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนข่าวสารวิชาการ เสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาด้านสุขภาพสัตว์และการเลี้ยงสัตว์ รวมทั้งการประชาสัมพันธ์กิจกรรมด้านสุขภาพสัตว์		
เจ้าของ	สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เกษตรกลาง ด.พหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 ☎ 5798908-14 📠 5798918-19		
ที่ปรึกษา	นายสัตวแพทย์ยุคล ลิ้มแหลมทอง รองอธิบดีกรมปศุสัตว์ ฝ่ายสัตวแพทย์ สัตวแพทย์หญิง ดร.อุราศรี ตันตสวัสดิ์ ผู้อำนวยการสถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและชันสูตรโรคสัตว์ หัวหน้ากลุ่มงาน และหัวหน้าฝ่าย		
บรรณาธิการ	นายสัตวแพทย์โชคชัย นกเทศ	จัดพิมพ์-เผยแพร่	สมชาย ช่างทอง
ผู้ช่วยบรรณาธิการ	นายสัตวแพทย์พนพร ศรารักษ์		อุทาสิน มีโชคสม
กองบรรณาธิการ	นายสัตวแพทย์โสภณ ท้วมแสง	สำนักงาน	งานวางแผน ชั้น 2 ฝ่ายอำนวยการ
	นายสัตวแพทย์ชัยศิริ มหันตชัยสกุล	กำหนดออก	ปีละ 6 ฉบับ ทุกๆ 2 เดือน ครั้งละ 1,200 ชุด
	นายสัตวแพทย์วัชรชัย ณรงค์ศักดิ์	พิมพ์ที่	โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย

สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ
กรมปศุสัตว์ จตุจักร กทม.10900
ที่ กษ 0615/ว.50

ในราชการกรมปศุสัตว์

(นางสาวอุทาสิน มีโชคสม)
เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล